

AVTONOMIST

:: Izhaja vsak ponedeljek zjutraj. ::

Poštnina
pavšalirana.

Uredništvo
in
upravnništvo
lista je
v Ljubljani
Breg št. 12.
Telefon 119.

Celoletna na-
ročnina 120 K,
mesečna 10 „
Posamezne
številke se ra-
čunijo po 2 K.
Inserati
se računajo:
pol str. 800 K,
manjši soraz-
merno. — Pri
malih oglasih
beseda 1 K.

Vlada popušča.

Beograd, 28. maja. Odločno držanje opozicije, zlasti Hrvatov, nasproti centralističnemu ustavnemu načrtu je prisililo vlado do popuščanja. Stranke, ki so zastopane v vladi, uvidevajo od dne do dne, da so preslabe, da bi mogle zagotoviti svojim centralističnim načrtom trajno veljavo. Nad nepomirljivo strujo v demokratskem klubu vedno bolj nadvladujejo oni, ki zastopajo stališče sporazuma. Ravno tako se krepi v radikalnem klubu Protičeva struja proti Pašiču.

Latentna vladna kriza.

Beograd, 28. maja. Ne samo v dobro poučenih političnih krogih, ampak tudi v širši javnosti se neprestano pretresa vprašanje vladne krize, ki postaja vedno občutnejša, kolikor bolj se bliža parlamentu koncu ustavnega dela. V radikalnem klubu pride skoro na vsaki seji do ostrih spopadov med Pašičevo in Protičevu skupino. Osebnih spori so v očigled temu dejstvu le sekundarnega značaja. Tudi v demokratskem klubu se pojavlja razcep, ker je en del za sporazum, drugi del pa vstraja trdovratno na dosedanjih metodah. Največ preglavic pa dela vladi držanje muslimanov, ki energično zahtevajo izvedbo agrarne reforme v svojem smislu, čemur se pa protivijo radikali in demokrati iz Bosne, ki dobro vedo, da izgube pri prihodnjih volitvah vse mandate v Bosni, če ugođe zahtevam begov na celi črti. Danes je splošna sodba ta, da bodo radikali najkasneje po sprejetju ustave svojo zvezo z demokrati prekinili in iskali nove grupacije.

Demisija prometnega ministra.

Beograd, 28. maja. Proti osebi prometnega ministra dr. Velizarja Jankoviča so se pojavila v radikalnem klubu huda nasprotja. Oponirali so mu zlasti radikali iz Vojvodine. Baš v trenutku, ko je spor dosegel svoj višek, je izdal Velizar Jankovič znano naredbo glede napisov na železniških postajah, ki naj bi bili v cirilici in v latinici, kar je izzvalo na Hrvaškem hud odpor. Na ta način se je izpremenila »afera Jankovič« iz osebne zadeve v politično. S svojim držanjem glede napisov se je Velizarju Jankoviču posrečilo doseči zopet zaupanje pri vojvodinskih radikalcih, s katerimi je na zadnji skupščinski seji že prav živahno konferiral, in zato je razkol v radikalni stranki omiljen v toliko, kolikor se tiče Jankovičeve osebe. Velizar Jankovič bo svojo demisijo preklical, ker ima zopet večino radikalnega kluba za seboj.

Pismo hrvaškega bana.

Beograd, 28. maja. V političnih krogih vzbuja veliko pozornost izjava hrvaškega bana dr. Tomljenoviča, ki jo je dal dopisniku novosadskega »Jedinstva« in v kateri pravi, da na Hrvaškem ni revolucionarnega republikanskega gibanja in da Radič lusionarnega republikanskega gibanja in da Radič niti zdaleka ni tako nevaren, da bi bilo proti njemu ostro nastopati. Iz dejstva, da je ban to izjavo dal objaviti baš v »Jedinstvu«, sklepajo, da je ta njegova izjava v zvezi z afero Jankovič-Tomljenovič, češ, da se hoče ban nekako opravičiti pred vojvodinskimi radikalci.

Dnevne vesti.

(Prvo izjavo za avtonomijo Slovenije) je sklenil občinski odbor v Kostanjevici. Upamo, da mu bodo sledili še mnogi drugi, kakor hitro bodo konstituirani in volitve županov končane.

(Zagoneten slučaj.) Pred približno 14 dnevi je v Beogradu izginil na neznan način poštni uradnik Simončič, ki je vozil poštno ambulanco iz Ljubljane v Beograd. Do danes njegovi sorodniki nimajo o njem še nobene vesti. V Ljubljani krožijo o njem najrazličnejše govorice. Eni trdijo, da je utegnil postati žrtev zločina, drugi pa trdijo, da je še živ, ampak, da je zaprt. Za zapor pa gotovo ne bo pravega vzroka. Če bi bil povzročil kako poneverbo, bi bila to poštna uprava gotovo že zdavnaj ugotovila. Ako pa so ga prijeli kot kakega osumljenca (mogoče radi podobnosti s kakim zločincem), bi pa vendar pričakovali od beogradske policije, da stvar naznanijo ljubljanski poštni direkciji in ta njegovim ljudem. Tako pa danes nihče ničesar ne ve o njem.

Štiri leta.

Danes pred 4 leti je prebral dr. Anton Korošec v nekdanjem dunajskem parlamentu sledečo izjavo:

Podpisani poslanci, združeni v »Jugoslovanskem klubu« izjavljajo, da na temelju narodnega načela in hrvatskega državnega prava zahtevajo ujedinjenje vseh dežel v monarhiji, kjer žive Slovenci, Hrvati in Srbi, v eno samostojno, od vsakega gospodarstva tujih narodov svobodno in na demokratični podlagi osnovano državno telo, pod žezlom habsburško-lorenske dinastije, ter da se hočejo z vso močjo zavzeti za doseg te zahteve svojega enega in istega naroda.

Podpisi: dr. A. Korošec, dr. M. Laginja. Poleg poslancev SLS. so podpisali to izjavo tudi sledeči poslanci: dr. Otokar Ribač, dr. Vladimir Ravnihar, dr. A. Tresič-Pavičić.

Za deklaracijo je imel največ zaslug umrl dr. Janez Krek.

Deklaracija je bila revolucionaren čin za tedanji čas. Žezlo habsburško-lorenske dinastije je moralo biti omenjeno, ker bi deklaracija sicer ne bila mogoča. To smo takoj vsi zapopadli in nismo polagali na to nobene važnosti. Na to so se sklicevali le oni redki ljudje, ki so hoteli sedeti na dveh stolicah, pa jim ni bilo resno do narodnega ujedinjenja.

Slovensko ljudstvo je deklaracijo navdušeno pozdravilo. Istotako hrvatsko ljudstvo, čeprav je takozvana »hrvatsko-srbska koalicija«, ki je tedaj vladala v avtonomni Hrvatski in katero je vodil g. Svetozar Pribičević, o njej molčala do zdajnjega. Vse slovenske občine, vsa slovenska društva itd. pa so se takoj izjavila za njo.

Deklaracija je bila globoko premišljena. V njej je poudarjeno prvič narodno načelo. To je za nas Slovence prava smernica. Drugič je poudarjeno hrvatsko državno pravo. To je nekaj za Hrvate. Tretjič je poudarjena svoboda in demokratična uredba novega državnega telesa. Četrto je poudarjeno, da se bodo deklaranti zavzeli resno za vse to.

Danes pravijo, je to sama stara šara. Res, takrat nismo niti slutili, da bo čez štiri kratka leta hrvatski ban g. dr. Temljenovič, slovenski deželni predsednik pa g. dr. Baltič. Nadalje nismo mogli predvideti, da bo državna ustava nove jugoslovanske države odvisna od pomoči — Turkov. Tudi nismo mogli predvideti, da bo 63 veljavno izvoljenih zastopnikov hrvatskega ljudstva izdalo letos nek proglas, ki odreka »konstituenti« nekaj, kar ni zapisano tudi v »krfskem paktu« iz istega leta.

Habsburška dinastija te izjave ni vzela resno. Tudi njena vlada ne — vse do konca svojih dni. Morda se enkrat izrečene volje ljudstva ni zavedla niti na dan lastne smrti — na gnojišču svoje žalostne zgodovine.

Veliko se je spremenilo v teh 4 letih! Doživeli smo razočaranja. Izginil je avstrijski cesar, osramočen na veke so padli njegovi ministri — toda slovensko ljudstvo je ostalo! Čeprav okrneno in ubogo, nima strahu pred bodočnostjo. Njegova usoda je boj. Zato se bo bojevalo tudi v bodočnosti iskreno, moško in odločno, kakor je zapisano v njegovem božjem poslanstvu.

Bojujmo se za svobodo, za samoodlobo ljudstva, za svojo dušno in socijalno pravico!

Važna razvojna črta.

Kdor študira zgodovino, najde v posameznih dobah gotove razvojne poteze, ki so skupne vsemu kulturnemu svetu. Z ozirom na take skupne poteze ravno delimo svetovno zgodovino na dobe, n. pr. na stari, srednji

in novi vek, poznamo dobo križarskih vojsk in dobo humanizma, govorimo o merkantilizmu itd. Take temeljne ideje spe dolgo časa tihe in skrite, potem pa naenkrat udarijo z elementarno silo na dan in dajejo svoji dobi posebno označbo.

Tudi v notranjepolitični zgodovini evropskih držav lahko zasledujemo take razvojne črte. Ena takih črt je absolutizem. Tega sistema so se držale vse evropske države zlasti od najtipičnejšega reprezentanta državnega samodržstva Ludovika XIV. dalje, katerega so kopirali dolgo vrsto let vsi veliki in mali evropski potentati. Ta sistem je padel za časa francoske revolucije in nato se je razlil po Evropi val konstitucionalizma. Klic po delitvi državne oblasti med vladarjem in narodom je obvladoval notranji razvoj evropskih držav skoro celo 19. stoletje. Končal se je boj, kakor znano, z zmago ljudskih pravic. Danes pa vidimo zopet novo značilno potezo v državnem razvoju, ki je ne smemo in ne moremo prezreti.

V Angliji divja silen boj med Irci in Angleži. Ta boj je starega datuma, kar ni nič čudnega, če pomislimo, da je notranjepolitično življenje v angleškem imperiju mnogo pred onim ostalih držav. »Homerule« — samovlada — je najobčutlivejša točka angleške notranje politike. Danes ta boj dozoreva in se bliža svojemu koncu, ker stoje tudi ostali deli ogromne angleško vladavine na istem ali vsaj sličnem stališču kot Irci. Vsi deli angleške države zahtevajo kolikor mogoče obsirne samovlade in hočejo prepustiti centrali kolikor mogoče malo pravic. V doglednem času utegnemo doživeti svetoven dogodek, da se bo Anglija izpremenila v federativno državo.

Isti pojav vidimo na Francoskem. Velika revolucija je hotela odpraviti s sveta vse, kar bi količkaj dihalo po preteklosti fevdalnega kraljestva. Padle so meje zgodovinskih pokrajin, padla so narečja, izginila so vsa historična imena in na mesto vsega tega je stopila centralistična francoska država kot juristična forma francoskega naroda. Ni minilo sto let in vrši se važen preokret: Provansalci ne taje, da so Francozi, pravijo pa, da so tudi Provansalci. Ravno isto trde o sebi Vandejci in Bretanji. To gibanje se širi vedno čvrsteje in ne bo dolgo, ko bomo doživeli na Francoskem velik preokret v isti smeri kot jo kaže Anglija!

Ravno tako je v Italiji. Italijani so ujedinjeni že dolgo vrsto let, oni se zavedajo ravno tako dobro kot Francozi, da so en sam narod, ne zakrivajo si pa dejstva, da obstoji med industrijsko in napredno Lombardijo in med analfabetskimi Abruci velikanska razlika in da se tako različno razviti deli enega in istega naroda ne dajo vladati po sistemu »kasarne«. Tako se je zgodilo, da je velika stranka »partito popolare« nastopila v volilni borbi tudi z avtonomističnim gestom.

Nemčija je že od svojega obstoja sem federativna država. To potezo je še posebno podčrtala nova nemška republikanska ustava. Vkljub temu pa vidimo, da Nemci, ki se popolnoma zavedajo, da so en sam narod, prav čvrsto drže skup in da ni nobene nevarnosti ne za narodno in ne za državno edinstvo, čeprav Bavarci poudarjajo, da niso samo Nemci ampak tudi Bavarci.

Nova avstrijska ustava je istotako federalistična, ki priznava brez vseh pomislekov nekdanje historične kronovine kot samoupravna telesa v najširšem pomenu besede. In vkljub tej tendenci vidimo, da enotno nemško prebivalstvo ne negira zaradi avtonomij svoje pripadnosti k skupnemu nemškemu narodu, ampak se bori za narodno ujedinjenje proti velikanskim svetovnim silam z vso alpskim prebivalcem lastno trmo in energijo!

Največja država, ki je na novo nastala iz razvalin svetovne vojne, je Rusija, ki je federalistična republika. Sovjetski komisarji niso bili in niso najneumnejši ljudje, ampak so med njimi možje velikanskega

obzorja in silnih državnih sposobnosti. Ti ljudje so si rekli: Zakaj mi ne bi priznali socialnim skupinam in socialnim edinicam, ki se svoje skupnosti zavedajo, njihovega posebnega življenja? Zakaj bi jih motili in ovirali v njihovem razvoju? Bolje je, če te žive sile razvijemo kakor pa jih vklepamo v stare centralistične verige carskega absolutizma! In niso se zmotili. Sistem, ki so ga zamislili ti ljudje, je danes poglavlje svoje korenine silno globoko tja v notranjost Azije. Rusija ne razpada zaradi federalizma, ampak mogoče se ravno zaradi tega sistema konsolidira in krepi.

Čehoslovaška država je poskusila svojo srečo takoj po ustanovitvi s starim francoskim centralističnim sistemom, da izbrše vse sledove nekdanje razdvojenosti čehoslovaškega naroda. Pa ne gre! Kakor je pričakovati z vso gotovostjo, ne bo Čehom nič drugega ostalo, kakor da bodo dali slovaškemu in rusinskemu delu čehoslovaške države — avtonomijo!

O Ameriki in ameriških državah niti ne govorimo. Tam centralizma sploh niso nikoli poznali.

Kamorkoli se ozremo, povsod vidimo tendenco, da so ljudje siti uniformiranja, ki je neizbežna posledica centralističnega sistema. Na celi črti vidimo, kako rijejo na dan manjše socialne skupine, bodisi verske, bodisi nacionalne, bodisi pokrajinske in te skupine se bore za svoje priznanje z velikanskim uspehom. *Evropa se danes federalizira.* Mogoče je ta ugotovitev komu neprijetna, ampak činjenica je. Ves razvoj gre v taki smeri, da velikanska telesa mautov in brontosavrov razpadajo, na njihovo mesto pa stopajo manjši in okretnejši organizmi.

To vidi danes ves svet in ker ta svet ve, da je budalost upirati se toku časa, ki vsakega stre, kdor se mu ustavlja, zato izvajajo po vseh državah potrebne posledice iz tega spoznanja. Tudi Jugoslavija se temu toku časa ne bo mogla dolgo upirati. Val za avtonomijo onih socialnih edinic, ki tvorijo našo državo, je že premočan.

Problem administracije.

V Sloveniji, Hrvatski, Dalmaciji in Bosni obstoje danes pokrajinske vlade, v ostalih delih države pa vodi upravo ministrstvo neposredno po okrožjih ali županijah. Po sprejetju ustave naj bi se avtonomne pokrajinske uprave ukinile in ustanovile bi se „oblasti“. Vladni ustavni načrt pa ne določuje teh oblasti in tudi ne določa roka za njihovo ustanovitev; določa le, da te oblasti ne smejo imeti več kot 700.000 prebivalcev. K temu je še sprejet po predlogu gosp. Demetrovića člen 135 prehodnih odredb, s katerim se vlada pooblašča, da ukine pokrajinske uprave — lahko že prej, novo upravo pa naj organizira po okrožjih oziroma županijah.

Po tem predlogu g. Demetrovića postane ustanovitev „oblasti“ za dogleden čas popolnoma iluzorna. Sedaj nastane vprašanje, če se da po okrožjih urediti dobra uprava in kakšna pot vodi do osnivanja oblasti, ki so sposobne za samoupravo? Oglejmo si nekoliko ti dve vprašanji.

V „prečanskih“ krajih niso županije (okrajna glavarstva) po svoji organizaciji nič drugega kakor srbski „srezi“, in te naj bi se izgradile v upravne edinice. Naj nam služi za primer Hrvatska, ki bi bila najbolj prizadeta od tega poskusa. Na Hrvaškem bi se ustancilo 8 novih upravnih enot, — brez Medjimurja in kosa Istre —, z osmerimi kompliciranimi upravnimi aparati. Za toliko edinic ni na razpolago niti dobrega konceptnega osobja niti strokovnega osobja za pomožne urade. Če pa tega ni in če se ne da novih edinic urediti dobro, potem mora vso upravo voditi državna vlada. Županija Lika kot edinica bi imela 190.000 prebivalcev, brez dovoljnih prometnih sredstev, in cela državna uprava bi se vršila za njo neposredno med Beogradom in Gospičem; ali drugi primer: med Beogradom in Varaždinom.

Da ne govorimo o stroških, ki bi jih zahtevala ureditev dobrega upravnega aparata za toliko število upravnih edinic, ne moremo niti misliti na to, da bi ta uprava bila boljša kakor srbijska uprava po okrožjih. Tam Beograd vsaj pozna razmere, pa niti tam ne more izvesti dobre kontrole. *Ta uprava je ena iz-*

med najtežjih ran srbijskega dela našega naroda, in v neki gotovi meri sedaj že tudi naša rana. V vseh „prečanskih“ krajih, katerim prištevamo tudi Vojvodino, je upravno življenje najmanj dvakrat bolj razvito kakor pri Srbijancih, sedaj si pa predstavljajmo, kakšna bi bila uprava vseh resorov, če bi imel beogradski upravni aparat dolžnost, da sam nadzoruje in vodi upravo cele države s 50 okrožji v 6 pravnih območjih in tolikovrstnih zakonodajah, posebno ko bodo posli še mnogo obsežnejši in težji kot doslej. Kaj tacega je nerazumljivo za onega, ki dovolj globoko pozna upravo in ki ima razvit pravni čut.

Pokrajinske uprave lahko ukinemo in osobje razženemo v enem dnevu. Kaj pa potem? Čisto gotovo je, da bo potem cela država prepuščena na milost in nemilost 50 „županom“, imenovanim od strank. Ti ne bodo imeli pomožnih uradov, sami bodo brez kontrole, svoje kompetence ne bodo poznali, sklepov ali navodil „od zgoraj“ ne bodo nikdar dočakali, zato bodo delali vsak po svoje pod vplivom strankarskih klik. Kakor bodo delali ti župani sami, tako bodo delali tudi njihovi organi. Tudi razmere v Srbiji sami se morajo na ta način poslabšati, ker se bo centralna uprava zadušila pod težo nezmagljivih novih prečanskih poslov, pa bo zanemarila še tisto malo organizatoričnega dela, kar so ga že začeli. Danes se je pričela uprava korumpirati tudi že pri nas vsled neprestanih osebnih intervencij, potem pa od uprave sploh ne bo nič drugega več ostalo. Take razmere bodo inficirale celo družbo, ta družabna bolezen pa ima najtežje politične posledice.

V današnjih upravnih razmerah pa sploh ni mogoče najti 50 velikih županov, ki bi bili dobri upravniki. To si moramo priznati, da ne varamo same sebe. Za take upravne razmere moramo imeti dovršene ljudi, a mi ne le da jih nimamo, ampak je zelo verjetno, da bo v takih razmerah iz upravne službe pobegnulo še tisto malo dobrih upravnikov, kar jih imamo. Predstavljajmo si le ministra notranjih zadev: kakšen strokovnjak, ali bolje rečeno, kakšen čarovnik bi on moral biti, ki bi preko svojih 10 sekcij vodil onih 50 županov v 6 pravnih območjih, brez dobrih pomožnih uradov v Beogradu in po županijah in ki bi ves upravni aparat obvladoval iz prostorov, ki so raztreseni po vseh beogradskih voglih...

Taka zmešnjava bi nastala v našem upravnem življenju vsled čl. 135 prehodnih naredb po predlogu g. Demetrovića. Pa preidimo na drugo vprašanje preko te zmešnjave — na vprašanje, kako naj pridemo tem potom do novih in za samoupravo sposobnih oblasti, o katerih govori čl. 95. ustavnega načrta? Če ta dva člena le nekoliko primerjamo in jih uporabimo za kraje, kjer obstoji sedaj pokrajinska uprava, potem lahko mirno rečemo, da so ustavne določbe za osnovanje oblasti ad usum delphini.

Ali ni paradokсно si predstavljati, da ustava razbija gotove pokrajinske uprave večjega obsega in kakovosti, da napravi iz njih okrožne uprave slabše kakovosti v cilju, da tudi te razbije, potem pa iz njihovih ostankov zgradi novo upravo po „oblastih“, ki bi stale med današnjo pokrajinsko in to okrožno upravo? Ali ni paradokсно tudi to, da hočejo po vzoru srbijskih okrožij ustvariti „prečanske“ upravne razmere, ki imajo popolnoma drugačen upravni organizem? Ali ne kažete naravna logika in navadna pamet prirodnega pota, da se zgradi pri nas takoj od pokrajinske uprave nova „oblastna“ uprava s pomočjo celega aparata pokrajinske in državne vlade.

Predrzne improvizacije in nevarni eksperimenti v tej naši narodni državi so v poslednjih treh letih svet že toliko oplašile, da se je vzbudilo toliko nezaupanja in toliko pravne nesigurnosti, da je danes največje državno vprašanje, kako temu napraviti konec. To velja v prvi vrsti za ono najvažnejše vprašanje, za ureditev uprave, v katero so se namešali vsi mogoči in nemogoči diletanti.

Življenje ima svoja prirodna pravila. Uprava je tesno spojena z življenjem naroda in ne trpi nikakih neprirodnih skokov... Zato je potrebno, da se v ustavi takoj označijo prirodna središča oblasti. Prirodna središča je stvorilo socialno, ekonomsko in prometno življenje tekom stoletij, in nihče jih ne more zanikati...

Tako piše glavno glasilo demokratičnih centralistov „Riječ“ v uvodniku od 21. maja! Mi nič ne do-

Autonomistični pregled.

Boj Slovakov v Češko-slovaški republiki za avtonomijo.

Slovaki bi radi dobili v mejah Češko-slovaške republike, ki je neprimerno boljše upravljana država kot naša, svojo avtonomijo. Čehi se temu seveda upirajo. Slovakov je v tej republiki 200.000. Strank imajo 12, od teh je 5 socialno demokratičnih (češka desnica in levica, nadalje slovaška, madžarska in nemška soc. dem. stranka). Za federalizem so madžarsko-nemška stranka in stranka madžarskih malih posestnikov. Ti hočejo teritorijalno, gospodarsko in politično samostojnost Slovaške. Velika slovaška ljudska stranka se je na svojih zborovanjih v Bratislavi izrekla, da zahteva avtonomijo Slovaške v mejah Češko-slovaške republike. Tudi nova narodna stranka (Turč. Sv. Martin) se je izrekla za brezpogojno teritorijalno enotnost Slovaške v okviru sedanje države. Bivši češko-slovaški minister dr. Vavro Šrobár je izjavil, da si hud centralist, sledeče: Z ozirom na to, da ima Slovaška svoj poseben historični razvoj, tako v upravnem, političnem, gospodarskem in zlasti še v kulturnem pogledu, priznavajo tudi državnotvorne (centralistične) stranke, da je potrebno za sedanji čas, ko se ne dá zanikati razlik med Čehi in Slovaki, ustvariti nekatere inštitucije, ki ti pospeševale politično — gospodarsko — unifikacijo. Kot takšno potrebno inštitucijo smatra ustanovitev posebnega pooblaščenega ministrstva za Slovaško, deloma tudi ministrstva za unifikacijo prava in uprave in ustanovitev referatov pri ministertvu za upravljanje Slovaške. — Največ se čuti raznolikost med Čehi in Slovaki v administraciji. Upravna zakonodaja v nekdanji Ogrski je bila čisto posebna politično-gospodarska in pravna stavba, ki je imela spočetka znatno avtonomijo v vprašanih uprave, financ, zakonodaje in celo vojaštva. Po prevratu in po ustvaritvi češko-slovaške države je ostala stara praksa in postava tam nedotaknjena.

Mi seveda ne zahtevamo nobenega ministrstva za Slovenijo, ravnotako ne ministrstva za „unificiranje“. Ministrstva prepuščamo radi Beogradu. Mi zahtevamo le enotno, nedeljivo Slovenijo in za slovensko ljudstvo široke samoupravne pravice v okviru te države. To bi bilo tudi v interesu države, kar je vsakemu jasno. Če bi le hoteli biti naši srbsko-hrvatsko-slovenski centralisti toliko uvidevni, kakor so vsaj češki, pa bi bila dana podlaga za sporazum. Tako pa — glej žalostne razmere v državi in veliko krvavečo rano na Hrvaškem!

Tirolski Nemci, ki so prišli pod Italijo, bodo zahtevali v rimskem parlamentu popolno avtonomijo. Italijanski list „Secolo“ objavlja dopis svojega dopisnika Magrinija iz Bolcana o političnem položaju na južnem Tirolskem. V tem dopisu našteva Magrini nemške zahteve: Vse občine, kjer prebivajo Nemci, naj tvorijo avtonomno pokrajino, ki se imenuje „Tirol“, in ta naj ima tudi svojo rdečo-belo zastavo z orlom. Ta pokrajina bi imela svoj deželni zbor, ki bi zboroval v Bolcanu. Poslance bi volili na podlagi splošne volilne pravice. Deželni zbor bi bil edini kompetenten za rešitev vseh vprašanj, ki spadajo v avtonomni delokrog te pokrajine in ta so: uprava (s policijo in žandarmerijo vred), občinska politika, prosveta, trgovina in industrija, izkoriščanje vodnih sil, promet, pokrajinska posejila in pokrajinske doklade.

Vsi doslej obstoječi (avstrijski) zakoni ostanejo v veljavi, v kolikor ne nasprotujejo državnim interesom. Vsi zakoni, katerih sklepanje spada v državno kompetenco, veljajo v prvih 20 letih šele tedaj, ako jih odobri tudi pokrajinski zbor. Kar se tiče službenega jezika, tudi pri sodiščih, naj ostane staro razmerje, kakor je bilo pod Avstrijo, torej v nemških krajih naj velja le nemški jezik. Pri vseh ustanovah, ki spadajo v območje centralnih oblasti, kakor pri železnici, pošti in telegrafu, mora biti nemški jezik popolnoma ravnopraven z italijanskim. Za sprejem v državno službo se morajo priznati brez vseh formalnosti diplome nemških in avstrijskih vseučilišč.

Državni dohodki, ki dohajajo iz Tirolske, se morajo porabiti v prvi vrsti za potrebe tirolske pokrajine. Sicer pa ima centralna vlada dolžnost, da finančno podpre avtonomno Tirolsko.

Dnevne vesti.

Številne reklamacije zaradi nerednega dostavljanja našega lista prejema uprava lista dan na dan. Uprave ne zadene v tem oziru nobena krivda, ker je list vedno pravočasno gotov in pravočasno ekspediran na kolodvor. Mogoče je kriva nerednemu dostavljanju pošta, bodisi vsled prometnih razmer ali pa vsled nagajivosti posameznih poštinih organov. Po raznih znakih sodeč verujemo drugo. Mi bomo tej zadevi posvetili primerno pozornost in jo primerno poravnali takrat, ko bo prišla na krmilo — nova vlada. Glavo za glavo, zob za zob, ali pa poštenost in objektivnost — kakor kdo hoče.

Živi, živi, duh avstrijski... „Avtonomista“ je napadla beogradska „Tribuna“, list o katerem pravi centralistično „Jutro“, da je revolverski. Ali je „Tribuna“ napisala nekaj vrstic na naš naslov iz svojega nagiba ali pa po „informacijah“ od slovenske strani, tega ne bomo preiskovali. Mi mislimo, da je poslednje verjetnejše, da je torej zopet slovensko dete vzdignilo prst, da nas brž zatoži nčiteljn. Pred vojno je bilo ravno tako. Ko so ob začetku vojske vlačili Slovence brez razlike strank v ječe, v internacije itd., je prišel slovenski gospod k tedanjemu ministrskemu predsedniku grofu Stürgkhu in stokal: „Milost, milost! Vsaj jaz nisem tak, ampak drugi!“ Komaj je odšel, vstopi drugi: „Milost, gospod, milost! Vsaj jaz nisem tak, apak oni!“ In prišel je tretji: „Milost, milost, o gospod! Oni so faloti, ne jaz!“ — Gospod prezident in grof so pa rekli: „Müssen doch Schweinekerle sein, diese Slovenen!“ V Beogradu ne pravijo tako, ker imajo tam še čvrstejšje izraze.

Gor z draginjo! Pri nas ljudstvo rado kliče „Dol z draginjo!“ Državna uprava pa se temu smeji. Poslovanje carinarnic namreč gre sistematično za tem, da se pri nas vse, kar pride ž njimi v dotiko, znatno podrazi. Tisoč slučajev bi lahko navedli. Navedimo enega iz preteklega tedna. Neko podjetje v Ljubljani je naročilo nov stroj iz Nemčije. Ležal je na carini en cel mesec. Potem je prispel iz Nemčije potreben monter, da stroj postavi. Vse to je neobhodno potrebno. Ko se pripelje monter na Jesenice, mu carinarnica zapleni potrebno mu orodje, ki ga je imel seboj. Monter pride v Ljubljano brez orodja. Trgovska zbornica izda potrebno potrdilo, s tem gre monter in ž njim — ker je tujec — še poseben spremljevalec nazaj na Jesenice. Tam še ne zadošča vse to in tako se vozijo ljudje z Jesenic v Ljubljano in nazaj in zopet gor. Kdaj dobi monter svoje orodje in koliko bo eventualno plačal carine, se še ne ve. Ni vrag, da bi ne šla draginja — gor!

Unionska klet je postala znana od Triglava do Vardarja vsled reklame centralističnih listov. Vsi gostilničarji in kavarnarji, katerim je ležeče na brezplačni reklami, naj osnujejo v svojih lokalih avtonomistična omizja in uspeh jim je zagotovljen.

Pezor v javnih prostorih! Zakaj, to pa že vsak sam ve. Tako je, kakor je bilo med vojsko.

Prvovrstna brezglavost. Komaj pred enim tednom je centralna vlada izdala novo stanovanjsko naredbo. O tej naredbi je „Slov. Narod“ takoj izjavil, da obsega take monstroznosti, da je nemogoče, da bi obveljala. In res, sobotno „Jutro“ ima že poročilo iz Beograda, da je naredba odložena, kar je tudi najpametnejše. Naredba vsebuje namreč določbe, s katerimi ne more biti zadovoljen ne najemnik in ne gospodar. — Takih slučajev brezglavega zakonodajstva imamo na stotine, ker izdelujejo zakone, „ki naj veljajo za celo državo“, taki ljudje, ki ne le države ne poznajo, ampak niti Beograda in beogradskih razmer ne. En teden stara naredba, pa jo je treba že preklicati — ali niso to take blamaže, da se nam mora smejati ves svet?

„Mentalitet“. V Mariboru živi kot ljudski učitelj g. V. G. Pred vojno ga je, dasi se ni vmešaval v dnevno politiko, hudo preganjalo šušterskiško krilo v SLS. V vojnih letih se je bojeval v srbskem korpusu v Dobrudži in v jugoslov. legiji na solunski fronti. V domovino se je vrnil s srbsko vojsko, ki je tedaj zasedla Banat. — Pri zadnjih občinskih volitvah je bil v Mariboru izvoljen občinskim svetovalcem na soc. dem. programu. Centralistični listi in njihovi podrepuiki ga sedaj razglašajo kot „nemškutarja“, „avstrijakanta“ in podobno.

Kako govore. Mariborska „Volksstimme“ od 26. t. m. piše: „Nedeljsko „Jutro“ poskuša opravičiti demokrate, ker so pustili svoj predlog, da se imenuj naša država „Jugoslavija“ in ne „Kraljevina SHS“ in ker so v ustavni debati glasovali za SHS. Oni se niso hoteli spreti z radikali in ker ti niso odnehali, so se težkega srca odločili glasovati za njihov predlog. Ta sklep utemeljuje pravijo demokrati, da so radikali, čeprav ne po svojem programu, toda po svojem bistvu plemenska stranka. — Torej plemenska stranka kakor Radičevci, Zajedničarji in Frankovci. Plemenska stranka pa mora voditi interesno politiko svojega plemena, torej politiko hegemonije srbskega plemena nad drugimi plemeni v državi. Tako je tudi v resnici. Vse izjave in deklamacije Pašiča in njegovih trabantov o naročnem edinstvu so samo maska. Čisti separasti so mnogo bolj poštene. Ti pravijo: Vi Srbi se upravljajte sami, kakor se hočete, nas pa tudi pustite živeti po naši volji.“ Radikali imajo sicer polna usta ljubeznjivih besed o „bratskih plemenih“, toda pod krinko svojega centralizma ne streme za drugim kakor za nadvlado v državi. Ker pa se rekrutira tudi večina demokratov iz istih elementov, je čisto naravno, da podpirajo politiko nadvlade pri svojih tovariših. Njihova vloga je pa vtoliko klavernejša, ker povdarjajo, da ne poznajo plemenskih razlik (dočim jih radikali priznavajo). Tudi mi jih poznamo. Spoznali smo jih pri zamenjavi kron, poznamo jih pri razlikah v obdavčenju, in pri razlikah v podeljenju podpor zlasti na invalide in iz tisoč sličnih slučajev.“ —

Zgled centralistične uprave ali zapravljjanje državnih novcev na debelo!

Pišejo nam: Na Brezovici pri Ljubljani je zaplenila financa nekemu tihotapcu 3 konje, ki jih je ocenila na 500 K, ker so bili nekaj bolni. Postavila jih je začasno v hlev nekega tamošnjega posestnika, da jih krmi, dokler oblast ne ukrene, kaj naj se s konji zgodi. Posestnik hleva jih krmi že toliko časa, da znaša njegov račun že precej nad 500 K. Med tem pa je en konj že poginil, ostala dva mu bosta sledila v kratkem. Sedaj pride pa najlepše: Posestnik hleva ponuja sedaj finančni oblasti 1000 K in odpusti povrhu še vse svoje dosedanje stroške, ki jih je imel s krmo itd. — ako mu oblast odvzame še živa ostala dva konja, ker se boji za svojo lastno živino in okužitve hleva. Finančna oblast pa pravi, da ne more in sme ničesar ukreniti, dokler ne pride odlok iz Beograda, ki pa kar noče priti. Če ne pride odločitev tekom meseca, bo morala finančna uprava plačati za 500 K vredne konje nad 1500 K hranitvenih stroškov, konji bodo pa med tem že poginili. Posestnik hleva je pri zadnjih volitvah volil centralistično, pravi pa, da bi tega nikoli ne storil, če bi vedel, kaj je centralizem.

Enakepravnost. Med velikim številom drž. uradništva v Beogradu je tudi nekaj Slovencev. Bilo jih je že več, pa so morali prostolico zopet zapustiti radi nevdržnih razmer. Poleg draginje in pomanjkanja stanovanj je v Beogradu za slovenskega uradnika težko tudi radi tega, ker ne uživajo potrebnega zaupanja in ker jih vsak čas ostro napada in sumiči velesrbsko belgrajsko časopisje, ki je v tem oziru prav revolversko. Takozvani „načelnikov“ je v vseh ministrstvih daleč nad 100. Med temi pa so le 3 Slovenci, pa še te gotovo belgrajsko časopisje zlobno napada. Slovenski akti se v ministrstvih le neradi čitajo; zgodilo se je že, da so jih nerešene pometali v koš. Med srbskim uradništvom so tudi ljudje, ki zelo težko čitajo latinico. Če je vrhu tega akt pisan še v slovenščini, je malo izgleda, da se ga bo kdo usmilil. V zunanjem ministrstvu se Slovence prav sistematično izživa. Še tisti redki, ki so bili v tem ministrstvu, so bili ali odpuščeni ali pa prisiljeni podati „ostavko“. Od vseh poslaniških mest, je zgolj eno zasedeno od Slovencev (Praga). Med konzuli in generalnimi konzuli ni niti enega Slovenca. — Tudi glede dijaških štipendij je isto. Slovenski dijaki imajo povprečno po 300 K na mesec štipendije, med tem ko dobivajo Hrvati še enkrat več, Bosanci precej več kot Hrvatje, Srbijanci pa več dinarjev kot ti zadnji kron. — Ali naši državnotvorni centralisti nič ne mislijo, da bi bilo ujedinjenje in izednačenje potrebno tudi v teh — malenkostih?

Krim dobi avtonomijo. Iz Pariza poročajo, da je eksekutivni odbor ruskih sovjetov sklenil proglasiti Krim za avtonomno republiko. Na Krim je že odposlana posebna komisija sovjetske vlade, ki bo uredila podrobnosti avtonomne organizacije krimskega polotoka.

Tedenski pregled.

Kriza v Beogradu postaja vedno očitnejša, kolikor bolj se bližamo končno veljavnemu sprejetju centralistične ustave. Kakor hitro bo končano zadnje glasovanje, bo prišlo do izbruha. To je v Beogradu že tako navada. Trajna zveza med radikali in demokrati je nemogoča, zato bo prišlo v kratkem do novih kombinacij. Kriza se sedaj javlja na ta način, da posamezni ministri odstopajo, namestnikov pa ne morejo najti, ker nikogar ne mika biti minister samo za nekaj tednov, ampak vsi čakajo, da se razmere ustale.

Položaj na Hrvaškem se vedno bolj poostuje. Odkar je vsa hrvaška opozicija zapustila Beograd in konstituanto in izdala znani proglas na hrvaški narod, katerega je vlada mimogrede omenjeno zaplenila, se opaža v vseh strankah neko nervozno razpoloženje, kakor je navadno pred važnejšimi dogodki, katerih pa še nihče ne ve in ne pozna. Čuden znak položaja je, če se je moral, kakor poročajo listi, hrvaški ban dr. Tomljenović v ožigled politični napetosti upreti zahtevi železniškega ministra, ki je ukazal, naj se na vseh železniških postajah na Hrvaškem napravijo poleg napisov v latinici tudi napisi v cirilici; vsled tega odpora je baje železniški minister Velizar Janković demisioniral (to pa ni edini vzrok njegove ostavke, op. ur.). Nobenega dvoma ni, da bo morala centralna vlada tudi v drugih vprašanih upoštevati položaj na Hrvaškem in če je pametna, bo iskala s Hrvati sporazum. Hrvati so imeli mnogo pravic, katere se jim sedaj krato in take pravice izgubiti ni lahka stvar. Zato je odpor proti centralizmu na Hrvaškem mnogo hujši kakor n. pr. v Sloveniji ali v Macedoniji.

Pokrajinsko vlado v Sloveniji so izpolnili z dvema novima poverjenikoma, ki pripadata stranki samostojnih kmetov. Kako dolgo bo trajala čast?

Sporazum med Jugoslavije in Bolgarijo. Kakor javljajo listi, pride te dni v Beograd bolgarski minister Dimitrov, ki se bo sestal s predsednikom vlade g. Pašičem. Beogradsko časopisje seveda po svoji stari navadi bolgarskega ministra silno napada, kar gotovo ne bo mnogo pripomoglo vzpostavitvi normalnih odnošajev med obema državama. Glavni zastopnik ostre, protibolgarske struje v Beogradu je znani diplomat gosp. Tihomir Popovič. Dokler bo ta gospod sedel na svojem mestu, na kakšno izboljšanje srbsko-bolgarskih odnošajev ni misliti.

Napetost med Francijo in Anglijo, ki jo je izzval položaj v Gorenji Šleziji, še ni prenehala. Lloyd George je Francozom povedal nekaj bridkih resnic, francoski listi pa tudi niso ostali dolžni odgovora. Nasprotnje, ki vlada med francosko in angleško vlado zaradi postopanja napram Nemčiji, se da na kratko razjasniti na sledeči način: Francozje kot neposredni mejaši Nemčije žive v vednem strahu pred nemškim maščevanjem in zato gre vse njihovo stremljanje za tem, da Nemčiji škodujejo in jo oslabe, kjerkoli in kakorkoli jo morejo. Angleži pa imajo zopet interes na močni Nemčiji, ker je Nemčija najboljši odjemalec angleškega blaga. Če propade Nemčija, propade tudi lep del angleškega gospodarstva. Značilno je, da je postal novi nemški vnanji minister von Rosen, ki je znan že izza vojne kot anglofil.

Rusija se polagoma, a stalno konsolidira. Trgovska blokada, ki jo je vodila antanta proti Rusiji, je popolnoma prenehala, kar pomeni veliko moralno zmago Rusije. Gospodarstvo se izboljšuje, krize so redke in teror ponehava. Kakor vse kaže, je ruski boljševidem na najboljšem potu do kompromisa s kapitalom. Med teorijo in prakso je pač velik razloček. A tudi ta kompromis bo koristen in za Evropo neizmerno važnosti. Rusija je krvavo plačala težko učnino, mi bomo pa lahko od Rusov prevzeli samo to, kar je in bo ustanovil silni ruski pokret dobrega, ne da bi morali prenašati ogromne žrtve, ki jih vedno zahteva vsako novo gibanje.

Gospodarstvo.

Notranje ali vnanje državno posojilo.

Naša država potrebuje denar. Denar se da dobiti na dva načina: ali potom davkov, ali pa je treba najeti posojilo. Državi posodijo denar lahko ali domačini ali pa tujci.

Najboljše in najcenejše shaja država, ki je v prijetnem položaju, da lahko svoje stroške pokrije z rednimi dohodki iz davkov. Ta slučaj je pa zgolj teoretičen, ker mora danes v dobi pripravljajoče se socializacije država graditi podjetja in javne naprave, ki veljajo tako velike svote, da jih davkoplačevalci ne zmorejo naenkrat. Kadar pa odpove moč davkoplačevalcu, mora stopiti na njegovo mesto kapitalist in vprašanje je, kateri kapitalist je boljši: domačin ali tujec?

O tem vprašanju se je razvila pred nekaj dnevi važna in zanimiva debata med zastopniki zagrebških in ljubljanskih bank z ene, in beogradskih bank z druge strani. Te gospode je namreč povabila vlada v Beograd, da se porazgovore o formalitetah in modalitetah nameravanega državnega posojila. Boj, ki se je vnel med tema skupinama, je za naše razmere silno poučen. Da se pa izognemo vsakemu očitku „hujskanja“, zato citiramo tozadevni članek zagrebškega „Jutarnjega Lista“ od 20. maja, ki piše:

„V Beogradu so se vršile poslednje dni konference glede zaključka notranjega investicijskega posojila. Mi smo o tem posojilu pisali z največjo rezervo in poročali smo o objektivnem stanju stvari, ker dobro poznamo gospodarski in politični moment, v katerem se nahajamo, in ki je tesno zvezan z vprašanjem zaključka milijardnega posojila. Mi smo bili pripravljene tudi na ugovore od resne strani, zlasti glede pogojev, katere smo naštevati in ki bi jih bilo treba uvaževati pri sklepanju tega posojila. Te pogoje smo stavili zato, da se posojilo *sploh omogoči*, kajti mi smo za posojilo, ker vemo, da država obstoji samo tedaj, če ji damo dovolj sredstev na razpolago. Ta sredstva pa damo lahko samo tedaj, če dobe tisti, ki imajo ta sredstva, dovoljne garancije. Posojilo ali pa vsaka druga večja transakcija je danes ali pa v bodočnosti nemogoča, če jo sankcionira samo finančni minister ali pa vlada samo s podpisi 19 ministrov.

Dr. Krizman je s svojim psevdokomunizmom in z uničevanjem veljavnosti pogodb, ki jih je podpisal on sam z ostalimi 18 ministri vred, odvezel drugemu pogodbeniku in vsaki transakciji vsako pravno varnost. Zato smo mi zahtevali, naj potrdi posojilo parlament, popoln parlament, ker se gre za posel, ki ne veže samo ene generacije, ampak ki naj velja za 50 do 60 let.

Mi poznamo občutljivost naših ljudi in naših vlagalcev in zato smo zahtevali absolutno sigurnost in pojavi, ki so ravnokar nastopili, nam dajejo popolnoma prav.

Finančno ministristvo je vrglo na beogradski borzi na trg veliko množino deviz. Katastrofalni padec vseh, tudi vodilnih papirjev na zagrebški borzi je pa barometer finančnega razpoloženja tik pred sklepanjem notranjega posojila.

Med tem ko smo mi zastopali največjo opreznost in največjo delikatnost z ozirom na to finančno operacijo, pri kateri bi se imelo rešiti po našem mnenju tudi vprašanje onih 20%, katere je demokrat Veljković (o priliki markiranja kron) odtegnil, potem vprašanje neizplačanih bonov in vprašanje vojnih posojil, ker se vojna posojila ne nahajajo v rokah vojnih dobičkarjev, ampak v rokah sirotinskih zakladov, katerim je bila zajamčena pupilarna varnost teh papirjev, in pa v rokah zavodov, na katerih obstanku je zainteresirana tudi država, — nas pa je napadlo demokrasko časopisje, da smo *proti državi*, češ da ji ne maramo dati sredstev!

Veselje napadalcev je bilo kratko.

Zastopniki zagrebških in ljubljanskih denarnih zavodov so odšli v Beograd. Njihovo stališče je bilo isto kot naše, da se mora državi sicer omogočiti posojilo, toda pod takimi pogoji, da bo garantirana možnost za izvedbo posojilne operacije s popolnim uspehom, a brez škodljivih posledic za naše finančno življenje. Ko so pa prišli „prečanski“ delegati v Beograd, so našli popolnoma nov položaj:

Zastopniki beogradskih bank z dr. Vladom Markovićem na čelu, zastopnikom ravnatelja Izvozne banke ministra Milorada Draškovića, so se izrekli najenergičnejše proti zaključitvi notranjega investicijskega posojila.

Kolikor je nam znano, so gg. Draškovič, dr. Vlada Marković in ljudje okrog Izvozne banke — demokratje. Mi ne maramo reči, da so ti ljudje *proti državi*, ker ni naša naloga, da denunciramo . . .

Dr. Vlada Marković je izdelal kot zastopnik beogradskih denarnih zavodov spomenico na finančnega ministra, v kateri priporoča nove davke in povišanje starih, povzdigo naše valute, in v kateri daje prednost vnanjemu posojilu pred notranjim. Sidikat bank ponuja svoje sodelovanje šele pri eventualni izpeljavi.

Mi ne vemo, kakšni motivi so vodili beogradske bankirje z dr. Vladom Markovićem vred, da odreko posojilo državi. Mogoče je to doslednost beogradskih bankirjev, ki tudi v prošlosti niso posojali denarja državi, ampak so samo posredovali za gotovo „zarado“, ko so zastavili carino in druge državne dohodke. Nam pa tak tok finančne politike ni simpatičen, ker je protidržaven, ker nasprotuje interesom naroda in države.

Ideal Hrvatov je bil vedno: ostati gospodar svojih financ v svoji lastni hiši! Naše razmerje do Madjarov

nas je naučilo, kaj znači to za narod in za njegovo gospodarstvo, če stoji pod kuratelo tujcev. Zato tudi sedaj ne more biti naš ideal, da postanemo kakšen Kongo, ki ga eksploataira Belgija ali pa kdo drugi.

Vprašanje posojila je odloženo za nekaj dni. Kdo ve, če ne bo to vprašanje povzročilo tudi vladne krize?

Tako „Jutarnji List“. Mi nimamo temu članku nič dostaviti.

Znati je treba. Vlada se pogaja z bankami zaradi modalitet novega državnega posojila. Ako se bo cela stvar posrečila, bodo banke lepo zaslužile in sicer tako-le: Vzemimo, da prevzame ena banka ali bančna skupina 100 milijonov dinarjev posojila. Toliko gotovine banka bržkone ne bo imela, zato bo posojilo pri Narodni banki lombardirala. Narodna banka bo dala na 100 milijonov dinarjev zadolžnic 90 milijonov dinarjev v (papirnem) denarju. Banka bo dobila od države letno 7 milijonov dinarjev obresti, ker bo posojilo po 7%. Narodni banki bo pa plačevala za izposojenih 90 milijonov samo po 5%, t. j. štiri in pol milijona dinarjev letno. Za tistih 10 milijonov, ki jih bo banka iz svojega žepa dala državi, bo torej banka dobila 2 in pol milijona dinarjev letnih obresti, kar odgovarja obrestovanju od 25 procentov! Zakaj bo država ta denar takorekoč na cesto vrgla, nihče ne ve. Zakaj se država sama ne obrne *direktno* na Narodno banko? Ta bo nove bankovce tiskala v obeh slučajih, če se nanjo obrne država za denar ali pa privatne banke.

Finančno ministristvo in devize. Pred par dnevi je vrglo finančno ministristvo na borzo veliko množino tujih vrednot, katere dobiva od izvoznikov. S tem je trenutno vrednost tujega denarja na zagrebški in na beogradski borzi zelo padla in borzijanci so prišli po ceni do zaželjenih deviz in valut na škodo države. Dinarski kurz se s tem namreč ni dvignil, ker zagrebška in beogradska borza v velikem finančnem svetu prav malo pomenita, pač pa bodo obogateli borzijanci, ki bodo v kratkem po ceni kupljene devize lahko prodajali za dober denar, še bolj obogateli so pa seveda tisti gospodje, ki imajo dobre zveze s finančnim ministristvom in so vsled teh lahko vedeli že vsaj en dan prej, kaj namerava finančno ministristvo. Ti srečni ljudje so lahko v zadnjem trenutku svoje tuje vrednote drago prodali, iste vrednote naslednjega dne poceni nazaj kupili in jih bodo sedaj zopet drago prodali. Trgovci in ž njimi vred konzumenti pa plačujejo te dobičke pri vsakem zrnju kave, ki jo popijejo in pri vsakem knofu, ki si ga na hlače prišijejo.

O monopelu soli piše „Trgovski List“ in pravi: „. . . Seveda se bomo z vsemi silami borili proti temu, da bi se srbski monopolni režim razširil na celo kraljevino.“ — Mi tudi.

Gospodarska zveza, centrala za skupni nakup in prodajo

registrovana zadruga z omejeno zavezo

v Ljubljani, Dunajska cesta št. 29

ima na zalogi špecerijske predmete, kolonialno blago, vse vrste žita, moke i. t. d. prvovrstno češko in angleško manufakturo, najboljši splitski cement, lahki in težki bencin, vsakovrstne poljedelske stroje in železnino, kakor grablje, kose, lopate, krampe, žage i. t. d. Največja izbira vseh vrst mesnih izdelkov, pristnih kranjskih klobas ter domače masti, najfinejša vina domača in banatska. Lastna zeljarna. Izdelovanje mila in sveč v svoji tovarni. Nakup in prodaja vsakovrstnega lesa. Lastne žage.

Štiri milijone kron

zadene v najbolj srečnem slučaju igralec državne razredne loterije.

Premijo 320.000.— kron v tretjem razredu in premijo 400.000.— kron sta zadeli srečki, kupljeni pri

Zadružni gospodarski banki v Ljubljani.

Novo žrebanje se vrši od 12. maja do 2. junija. Kdor je doslej igral, a še ni zadel, mora zamenjati srečke IV. razreda za nove srečke V. razreda do 7. maja. Nova srečka stane kolikor stara: cela 192 K, polovica 96 K, četrtinka 48 K, osminka 24 K. Kdor še ni igral, a hoče igrati v petem razredu, mora plačati srečke vseh petih razredov, torej petkratni iznos.

Zadnja prilika! Nekaj srečk ima še na razporago

Zadružna gospodarska banka d. d. v Ljubljani, Dunajska c. 28/1.

Čitajte, širite, naročajte Avtonomista!

Izdajatelj: ALBIN PREPELUH. — Odgovorni urednik: JOŽE PETRIČ. — Tiska: Tiskarna J. BLASNIKA NASL. V LJUBLJANI.

TISKARNA IN LITOGRAFIČNI ZAVOD

se priporoča za naročbo vseh tiskarskih in litografičnih tiskovin, ki jih izvršuje po konkurenčnih cenah. Podjetje je popolnoma prenovljeno in opremljeno z najmodernejšimi stroji in je zmožno izvrševati dela od navadne do umetniške izpeljave.

J. BLASNIKA NASL. LJUBLJANA BREG 12.

